

פרוטוקול מס' 117

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים  
יום ג', כ"ב בתמוז תשל"ה - 1.7.75, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה: ח. גרוסמן - היו"ר

י.מ. אברמוביץ  
י. בארי  
מ. גז  
ל. דיציאן  
ה. זיידל  
מ. ידיד  
ג. כהן  
א. נמיר  
ב.צ. קשה  
ח. שמעוני  
פ. שינמן

מוזמנים:

מ. חזני - שר הסעד  
מ.א. קורץ - מנכ"ל משרד הסעד  
מ. בירנבאום - האגף לעבודה סוציאלית,  
עיריית ח"א  
א. יחזקאל - " "

מזכיר הוועדה:

ש. כרם

רשמה:

צ. ספרן

סדר היום: שאילתות חברי הוועדה; תשובות שר הסעד מ. חזני לשאלות חברי  
הוועדה בנושא 8 קיצוצים בתקציב משרד הסעד.  
ב. מצב הסעד בעיריית תל-אביב - הצעה לסדר היום של  
חברת-הכנסת ח. גרוסמן.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

לאינפורמציה: עובדי משרד הסעד פתחו בשביתת אזהרה של 24 שעות. תביעתם מתייחסת לתוספת ייחודית שניתנה לכל מיני משרדים ועובדים ולא ניתנה להם.

עצמי שלא נתערב בתחום זה של סכסוכי עבודה ולא נקריש לו ישיבה, כי גם בעבר לא עסקנו בכך. ננהג כפי שמקובל בכנסת על כל חברי הכנסת. הכנסת אף פעם לא העבירה לוועדה בעיה של סכסוך עבודה.

ב.צ. קשת: זה לא כך.

היו"ר ח. גרוסמן: כשהיה סכסוך העבודה עם האחיות דנו בזה לא מהאספקט של סכסוך עבודה אלא מהאספקט של פגיעה בנתי החוליים.

גם בשביתת עובדי משרד הסעד אפשר לדון מאספקט של פגיעה במקבלי הסעד. ל. דיציאן:

א. שאילתת חברי הוועדה; תשובות שר הסעד מ. חזני לשאלות חברי הוועדה בנושא - קיצוצים בתקציב משרד הסעד

מ. גז: אבקש שיובהר לנו המקרה המזעזע של אדם שהצית את עצמו בלשכת הסעד עקב קיצוצים בתמיכות. האם אני המשפחה מוזמן ללשכה כדי לומר לו מדוע מפסיקים את תמיכתו? האם נכון מה שפורסם בעתון, שהמשפחה טולטלה מחיפה לטבעון וחוזר חלילה עד שהתמרסרות הגיעה לשיאה והאיש עשה מה שעשה? במה אפשר להיעזר על ידי כל הגורמים כדי שמקרים אלה לא יקרו?

ה. זיידל: מה חושב שר הסעד על ההתפטרות שהגיש מנהל המוסד "גילעם", שהתדמנו גם ממנו וגם מן המוסד בחיוב?

היו"ר ח. גרוסמן: מה גורלן של ההנחיות שקיבלו הרשויות המקומיות בקשר לקיצוצים בתקציב הסעד? קיבלתי פניה מרשות מקומית לפיה הם חייבים להמשיך לפעול לפי ההנחיות הקיימות.

שר-הסעד מ. חזני: כללית לגבי ההנחיות: יש אילו שהן מודיפיקציות המתואמות עם מרכז השלטון המקומי, עליהן ידווח אחר כך המנהל הכללי.

לגבי "גילעם": השיטות החדשות שהונהגו שם, שיטות האסימונים, כבר נותנות תוצאות טובות ואני מקווה שכך יימשך. צריך לדעת שלנושא עבריינות נוער אין תשובה בשום מקום בעולם. גם בארצות שבעות ביותר, כמו ארצות מקנדינביה, ובחברות רוחה יש עבריינות נוער ואין לכך תשובה.

אשר למנהל "גילעם": נדמה לי שהוגשה בעניין זה הצעה רחופה לסדר היום, שאין לה מקום. אם יש ויכוח בתחום משמעותי מינהלי בין הנהלת המשרד ועובדי המשרד אינני סבור שזה נושא לדיון בכנסת, גם לא בוועדה פרלמנטרית. המוסד פועל יפה, הבחור חזר בו מהתפטרותו ויצא לחופשה ומילואים. סגנו מנהל בינתיים את המוסד.

מ. יריד: הבעיה היא שלא נביא את המוסד לנעילה מחדש.

שר-הסעד מ. חזני: הוא היה נעול כי צריך היה לבנות אותו מחדש.

היו"ר ח. גרוסמן: הוא נהרס כי לא יכלו להחזיק אותו.

שר-הסעד מ. חזני: צריך היה להכניס שורה של שיפוצים ותיקונים כדי להתאים אותו לתפקידו.

א. נמיר: מדוע אסור לשאול על נושא כזה בוועדה של הכנסת?

שר-הסעד ס. חזני: לשאול מותר, אבל אינני חושב שמתפקידה של הוועדה ליון בוויכוח שבין המנהל הכללי לבין עובד שחרג או לא חרג מתפקידו.

היו"ר ח. גרוסמן: ביקרנו במוסד "גילעם" לא דק כדי לומר אחר כך שהכל טוב ויפה אלא כדי להעלות בעיות. פנו אלי גם מורה, לא דק המנהל, ואפילו לי שהן גם כן עוזבות את העבודה.

י. בארי: כמעט כל צוות העובדים עוזב.

שר-הסעד ס. חזני: צוות העובדים מתפקד והמוסד מתפקד. הבחור חזר מהתפטרותו, יצא לחופשה ויחזור כעבור שבועיים-שלושה. אני מקווה שהכל יהיה בסדר.

עבודת השיפוץ נמשכה הרבה יותר מן המתוכנן בגלל ויכוחים שהיו עם מע"צ.

ה. זיידל: לגבי מנהל "גילעם": ברגע שהטלביזיה מקדישה לנושא זה מקום, הוא הופך לענין ציבורי. השר לא יכול לשאול למה מעלים את הנושא בכנסת.

שר-הסעד ס. חזני: יש הרבה דברים שהטלביזיה נותנת ואתה מתקומם נגד זה.

א. נמיר: מדוע אסור לנו לשאול?

שר-הסעד ס. חזני: אני מודיע שהמוסד מתפקד. כמו שאמרה היושבת-ראש שהכנסת איננה מתערבת אף פעם במסכוכי עבודה ומורידה בדרך כלל הצעה לסדר היום העוסקת בנושא כזה, כך לא צריכה הוועדה להתערב בוויכוח בין עובד למינהל בתחום המשמעותי.

למקרה שקרה בטבעון: יש לי מידע מדוייק על מה שקרה, אבל אינני יכול לומר מילה על המידע שיש לי, כי הענין הוא סוב-יודיעה. יש חקירה משטרתית שתסתיים תוך הימים הקרובים. אני כן יכול לומר: המקרה קרה לא בגלל קיצוצים אלא בגלל שחברת חקירות פרטית מצאה שהאיש לא היה זכאי לקבל תמיכה. דבר נוסף: התמונה שונה בתכלית מזו שתוארה בעתונות.

הוועדה שמינה המנהל הכללי לנושא זה אינה צריכה לחקור דק בו אלא לברוק גם נוהלים. יש ועדות עורר, יש אפשרות לערער ומוסרים לאדם על הסיבה להפסקת התמיכה, אבל אולי יש מקום לשכלל את הדרך: לא להפסיק מיד את התמיכה אלא להודיע לבתוך שחודש אחר כך יפסיק את תמיכתו.

כל כמה שהחריגות בגלל אלימות או בגלל העלמות שוליות מבחינת היקפן ומשקלן נמשך לעודד ולהמריץ את הרשויות המקומיות לאתר מקרים אלה, גם אם יש להניח - ויש כבר סימנים - שיהיו איומים על עובדים כפי שקרה בטבעון. והאלימות והאיומים באים מצד אלה שמרמים, מצד אלה שאינם רוצים שיעלו עליהם. והרבה מעלימים או מרמים לא בגלל כמה מאות לירות אלא בגלל האלפים שהם מרוויחים ואינם משלמים עליהם מט הכנסה מסוים הפתק שהם מקבלים ממשרד הסעד.

במקרה זה עשו אמצעי התקשורת והעתוננים מה שלא יעזו לעשות לגבי כל חטיבה אחרת. אם מצאו סטודנטים שקיבלו זכות לגור במעונות סטודנטים למרות שזכות זו לא היתה מגיעה להם, האם יכולים לומר שכל הסטודנטים רמאים וצריך להפסיק לתת להם מקום במעונות? אם מצאו זוגות צעירים שרימו שאין להם דירות והיו להם דירות, איש לא יאמר שכל הזוגות הצעירים רמאים ויש להפסיק לבנות דירות לזוגות צעירים או להפסיק לסבסד דירות לזוגות צעירים. ועוד: מקבלי קיצבאות זיקנה שאין להם הכנסה אחרת הגדולה מסכום הקיצבה זכאים להטבה סוציאלית. הטבה זו מגיעה השנה לסכום כולל של חצי מליארד לירות, ואני מודיע לכם שאין בדיקת זכאות ושיש הערמות, ואני יודע על כך מהביטוח הלאומי, אף על פי כן לא יעלה על דעת

שר-הסעד מ. חזני :

איש לומר שכל מקבלי ההטבה הסוציאלית הם רמאים ובגלל זה צריך לבטל את ההטבה הסוציאלית. לא כל שכן לגבי מס הכנסה ששם יש העדפות והעלמות ואישי לא יגיד שכל אזרח בישראל מדמה את מס הכנסה. לגבי מקבלי תמיכות הסעד אמרו: כולם מדמים, צריך להפסיק מתן תמיכת סעד או עזרות אחרות. והרקע לכך הוא תופעה הידועה בעולם המערבי כולו: ברגע שמשתנה משהו במצב הכלכלי של הפרט, מתחיל המעמד הבינוני להתקדם נגד הפניית משאבים לחלשים על חשבוננו. הפסיכוכוזה הזאת נתפשה גם במדינת ישראל בחברה הישראלית. בגלל זה אני וחברי כל כך רגישים וערים לענין, ואף על פי שמספר החדרי גות והיקפן שולי, חייבים לעקור תופעה זו מן השורש כדי לא לפתוח פה למשטינים ולמקטרגים.

כאמור, על אף ההיקף השולי לא נרפה מהענין ונמדוץ את הרשויות המקומיות לספל בו. מינינו ועדה שתעקוב אחר זה ואין דרך אחרת אלא להיעזר על ידי ועדות חקירה. גם האוניברסיטה עושה זאת ומשרד השיכון. יש לנו כיום 80 עובדי זכאות - קיבלנו עוד 50 תקנים לעובדי זכאות - ובמרוצת הזמן אולי הם יוכלו לעשות את העבודה הסדירה. בינתיים, כדי לחשוף את הדברים, מוכרחים להיעזר בחברות חקירה. לגופו של דבר אנחנו רואים את עצמנו חייבים בנדיקת הדברים למענם של החלשים ביותר, כדי שלא ישטינו ולא יקטרגו עליהם, לא ישמיצו אותם ולא יסיקו מסקנות לרעתם.

בקשר לשביתת עובדי משרד הסעד: אינני זוכר שביתה במשרד הסעד, כי האנשים מתייחסים לעבודה זו כיעוץ. השביתה היא לעשרים וארבע שעות ונבקטו כל האמצעים להבטיח את השירותים שהם על גבול פיקוח נפש.

ה. זיידל: מה התביעה הספציפית של העובדים?

שר-הסעד מ. חזני: אם מדברים על תוספת ייחודית לעובדי חטיבות אחרות, גם לעובדי משרד הסעד יש אחיזה לטענה זו, מה גם שהממשלה אימצה את הסיכום של הוועדה המרכזת של ההסתדרות. כבר בספטמבר תחיל לפעול ועדה משותפת להסתדרות ולמעסיקים, הממשלה והרשויות המקומיות, כדי לבחון את התביעות והדבר יבוא לידי ביטוי בחוזה העבודה שתוקפו יתחיל מ-1.1.76. אני מקווה שהעובדים לא ינקטו בסנקציות.

היור' ח. גרוסמן: נשמע מהמנהל הכללי של משרד הסעד מה גורל ההצעות בדשירות המקומיות.

מ.א. קורץ: התקציב שניתן השנה למשרד הסעד ושאושר על ידי הכנסת אינו מאפשר לנו לבצע את הפעולות שביצענו בשנה שחלפה. נאלצנו לבנות את התקציב כך שנוכל לעמוד איך שהוא באותה מסגרת שהוכתבה לנו. היינו מוכרחים לעשות כמה דברים, שהובאו גם בפניכם וגם בפני ועדת השרים לעניני רווחה, לפיהם צומצמה הזכאות של חלק מן האוכלוסייה שנהנתה משירותי סעד בשנה שחלפה. קודם כל צמצמו את אוכלוסיית הנהנים. הורדנו את אלה שהיו במסגרת 175% מעל המכסה; הורדנו את אלה שהיו מעל ל-150% ו-125%. דבר שני: נאלצנו לגבות תשלום גבוה יותר מזה שהיה לפני כן בעד שירותים מסויימים, שירותים שלמעשה ניתנו חינם. דבר זה התנינו בתנאי, שהאוצר קיבל אותו, שכל המסגרות האחרות הצותנות שירותים דומים יגבו גם הן תשלום. אנחנו עומדים לדרוש מן ההורים שילדיהם מסודרים על ידי משרד הסעד בפנימיות תשלום שהוא כ-50% מן התוספת שמקבלת המשפחה עבור ילדים מן הביטוח הלאומי. אין זה עוול לדרוש מן המשפחה שחלק מן הסכום שהיא מקבלת כזיכוי - כ-200 לירות - עבור הילד, תשלם בעד אחזקתו בפנימיה.

ל. דיציאן: איך הגעת ל-200 לירות?

מ.א. קורץ: ועדת בן-שחר קבעה זיכוי בעד הילד השלישי.

ל. דיציאן: גם הילד הראשון והשני יכולים להיות מסודרים בפנימיות.

הראשון והשני קיבלו עד כה 160 לירות מן הביטוח הלאומי.

מ.א. קורץ:

לא, רק 67 לירות.

ל. דיציאן:

ואלה ילדי שכירים שהטכום עבורם נשא מס הכנסה. עכשיו יקבל ילד ראשון ושני גם של עצמאים והטכום לא ישא מס הכנסה.

ש-הסער מ. חזני:

המספר מבוטס על מיכסת תמיכה למשפחה נתמכת, שבה לא היתה נפש שקיבלה פחות מ-160 לירות, והיו נפשות שקיבלו יותר. בדרך כלל אנשים העומדים בדשות עצמם אינם מסודרים על ידי שירותי הסעד במוסדות פנימייתיים. מדובר במשפחות נתמכות או על גבול התמיכה, והמספר שנקטתי, 160 לירות, אינו נוגד את המספר שאסר חבר-הכנסת דיציאן, 67 לירות.

מ.א. קורץ:

האם עד עכשיו הייתם מוציאים ילדים לפנימיות חינוך?

הינ"ר ח. גרוסמן:

למשפחה - חינוך, כי הסיידור היה על חשבון שירותי הסעד.

מ.א. קורץ:

כאמור התנינו את גביית התשלום בכך שגם מסדור החינוך והתרבות, גם עליית הנוער ומסגרות אחרות שהן מסגרות ממלתיות וציבוריות יפעילו אף הן גביית תשלום, כי לא נהיה מסוגלים ודשאים להפעיל את מערכת הגביה כאשר מסגרות אחרות יסדרו ילדים ללא גביה. תנאי זה נתקבל על ידי האוצר.

לאופן הגביה: לא רצינו להכביד על הלשכה ולהטיל עליה את הגביה כל חודש ולכן הסכים המוסד לביטוח לאומי, לאחר שתחילה לא הסכים, לזכות את הטכום הזה מן התשלום החודשי לקיצבת ילדים אם תינתן המחאה על ידי המשפחה.

ש-הסער מ. חזני:

איך תגיעו לזה שהמשפחה תרצה לתת המחאה?

א. נמיר:

זה יהיה מעשה חד-פעמי שלא ייעשה כל חודש.

ש-הסער מ. חזני:

מכיוון שתקציב הרשויות המקומיות אינו מספיק יוכלו הרשויות לסדר פחות ילדים בפנימיות. זו הבעיה.

הינ"ר ח. גרוסמן:

הבעיה היא גם איך יגבו.

א. נמיר:

האם אתה יכול לשכנע אותנו שהשירות עצמו לא יצומצם בעקבות הצמצומים

הינ"ר ח. גרוסמן:

בתקציב?

מ.א. קורץ: אינני מסוגל לשכנע אתכם. אני אומר, ולא בפעם הראשונה: בתקציב הצומצם אי אפשר לבצע את כל הדברים. זהו תקציב שיגרום טבל, אם כי אנחנו משתדלים להקטין את הכאב עד כמה שאפשר. אם בשנה שעברה נהנו ממענק תלמידים 156 אלף, הרי בשנה זו יהנו רק 50 אלף. הדילמה שלנו: כיצד להבטיח שהנזקקים ביותר יקבלו בכל זאת ויפלטו אלה הנזקקים פחות.

מ. יודי:

מחלקת עליית הנוער הקדישה השנה תקציב מיוחד לנושא של נוער במצוקה.

מ.א. קורץ:

זה עגינה של הסוכנות.

מ. יודי:

האם אין ביניכם שום מגע?

מ.א. קורץ:

מגע יש.

מ. יד י:

אלה אותם ילדי ישראל.

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת יודי רוצה להבטיח שישלחו  
על ידי עליית הנוער, השולחים ילדי

שכונות, אלה שבאמת זקוקים.

מ.א. קורץ:

אני יכול להבטיח דבר אחד: שאותו  
ילד לא ירשם בשני מקומות ולא יקבל  
שני מקומות. אם מתברר שילד מסויים מקבל מה שהוא מקבל מעליית הנוער,  
אינני בוכה על כך כאשר אני אינני יכול לספק לו את מה שהוא מקבל מעליית  
הנוער. הסוכנות היהודית מפנה לציונות זה כספים כדי לעזור לילדים במצוקה  
או לשכונות במצוקה. לא אקום ואריג את קולי בגד זה, מה גם שלי אינן  
האמצעים לעשות זאת.

ב.צ. קשת:

כמה מקרים יורדים טכס על ידי פעולה  
זו של הסוכנות?

מ.א. קורץ:

אינני יכול לענות על שאלה זאת.

ב.צ. קשת:

הפעולה של עליית הנוער איננה חדשה.  
המוסדות האלה מלאים ילדי שכונות  
ומקדים מוציאלים. האם משרד הנוער לא יכול לדעת כמה יודם מספר על ידי  
פעולה זו?

שר-הסעד מ. חזני:

אני יוצא מהנחה שעליית הנוער איננה  
שולחת בני עשירים למוסדותיה אלא  
כולם בני עניים. מכאן, שהמספר שמתכוננת עליית הנוער לשלוח למוסדות  
ולשלם עבורם בשנת תשל"ו, זוהי התוספת ליכולת שלנו.

א. נמיר:

האם ישנה הידברות בין משרד הסעד  
והמוסדות היהודית בנושא זה?

שר-הסעד מ. חזני:

בוודאי.

מ. יד י:

אני מבקש להזמין את נציגי עליית  
הנוער ולשמוע מה הם עושים.

היו"ר ח. גרוסמן:

ברצון רב.

מ.א. קורץ:

הילדים הנשלחים על ידנו למוסדות  
פנימיים ונמצאים בדרך כלל עם

ילדים הנשלחים על ידי מוסדות אחרות. אין מוסדות מיוחדים בגיל בית-הספר  
היסודי או העל-יסודי לשירותי הסעד. אלה אותם מוסדות בהם מתחנכים גם  
ילדי עליית הנוער, גם ילדים הנשלחים על ידי ההורים או על ידי מוסדות  
אחרות. אנחנו מסתדלים שלא יהיו מוסדות מיוחדים לילדים שלנו, ובדרך  
כלל הדבר כך. אנחנו גם מסתמכים במוסדות האלה בכל ההוצאות, כדי לשירות  
לילדים שלנו - גם במראה החיצוני וגם בשירותי הלוגי שניתנים - אותם  
צביון כמו לילדים אחרים, שלא יהיה שום הבדל למראית עין. כמעט אין  
מוסדות בהם מחנכת עליית הנוער ילדים, שאין בהם ילדים הנשלחים על ידי  
שירותי הסעד. האחרון שונה ומשתנה במקומות מסויימים. גם בבתי ספר פנימיים  
השייכים למשרד החינוך והתרבות תמצאו כמעט בכל אחד מהם ילדים הנשלחים  
על ידי שירותי הסעד.

הודענו על מספר שירותים שאנחנו

מתקשים לקיים אותם באותה רמה שקיימנו בשנה שעברה, אבל השתדלנו וגם  
עלה בידינו לא לפגוע בשירות הניתן לאינדיבידואל. מיכס התמיכה תשאר  
ברמה שצמודה להעלאת במכסות אחרות. אנחנו חשים שנתקשה להעלות את הרמה  
כאשר יותר ויותר יוכלו להצביע על כך שיש אנשים המקבלים תמיכות למרות  
שאינם זכאים. לפני מספר שנים עלינו על התוכנית של הבטחת ציוד ביתי  
מינימלי למשפחות ולפי הסכום המיועד לנושא זה בתקציב לא נוכל בשנה זו  
לתת את הציוד לכל אותן משפחות שלהן רצינו לתת. על מנת לסיים את המבצע  
מהר יותר. יהיה עליו להימסך כנראה עוד שנה-שנתיים.

אנחנו מסיימים עכשיו - העניין מסתהה

במקצת בגלל הרפורמה במס הכנסה - אותן הנחיות מפורטות שנוריד לרשויות

ס.א. קורץ:

המקומיות, הנחיות הנושאות בתיאום עם מרכז השלטון המקומי, לדברות כללי זכאות לשירותים השונים. מבנה התקציב מכריח אותנו להקפיד הקפדת יתר בכל מיני דברים ולהזהר שלא נעבור את הגבול המותר מוקדם מדי, כי בהתפתחות הדינאמית הקיימת במדינת ישראל אנחנו יכולים להיכנס לגרעון לקראת סוף שנת התקציב.

נתבקשנו על ידי האוצר להכין עד

יום ששי זה ולהציע את מסגרת התקציב לשנת 1976, עוד לפני שגמרנו את מה שעלינו לגמור לבנין תקציב 1975. חלק מן העובדים במשרד שקוע כבר בעבודה רצינית על ההערכות במגמה לשמור על לוח הזמנים שהאוצר מכתוב לנו, וביום ששי נביח על שולחן האוצר מסגרת תקציבית בקווים גסים לתקציב 1976.

מ. ידיד:

לגבי "גילעם": בניקוד ראינו שהמוסד הנעול מתפקד בצורה מניחה את הדעת, בעוד שהמוסד הפתוח מוזנח, אינו פעיל. מתי חושבים לשפץ את המוסד הפתוח, שלמעשה הוא קו ממשיך של המוסד הנעול, כי אליו עובר הנער מן המוסד הנעול בתהליך שיקרמו? מה עושים כדי להחיש את הטיפוּל?

שר-הסעד מ. חזני:

מטלפנים שלוש פעמים ביום למע"צ.

י. בארי:

כבר מספר חודשים אני מצפה מכם לתשובה על שאלה ששאלתי יותר מפעם אחת: במסגרת המשאבים העומדים לרשותכם, אחרי הקיצים, מהו סדר הקדימות שלכם מבחינת סולם החשיבות? מה אתם מחייבים יותר מדבר אחר? לאיזה נושא אתם מקדישים יותר משאבים וכוח עבודה מאשר לנושאים אחרים?

ביקרנו במוסד "גילעם" ויש לנו יסוד

רב להתרשמות שהבעיה איננה רק חילוקי דעות בדרג מינהלי בין מנהל המוסד והמנהל הכללי של המשרד. הבעיה הרבה יותר רחבה ועמוקה ולדעתי יש בהחלט מקום שגם הוועדה וגם המליאה ידונו בכך. מדובר בדגם מיוחד, בעקרון ניהולי מיוחד ולא רק בשאלת סכסוך אישי בין פלוני לבין אלמוני בתוך משרד הסעד.

היו"ר ח. גרוסמן:

אולי עלינו לקיים דיון כללי על דגם ודפוס של ניהול מוסדות.

י. בארי:

כולנו יודעים שמוסד כזה צורך משאבים לא קטנים. מכיוון שיש קיצוצים במשרד הסעד הייתי רוצה לדעת באיזו מידה - לפי אותו סולם קדימות המסדר אותי - מקצצים במוסד מעין זה בהשוואה לעניינים אחרים. האם הקיצוץ הוא גלובאלי, מבלי לחשוב, או שקיימת הבחנה איך לתת קדימות לנושא פלוני על פני נושא אלמוני?

א. גמיר:

מאז העלינו את נושא ערעור השירותים הסוציאליים זה הפעם הראשונה שנאמר כאן בפה מלא שיהיו קיצוצים רציניים מאוד בשירותים. בכמה אתם מעריכים יסודות פחות ילדים בפנימיות, פחות ילדים במעונות עקב הקיצוצים בתקציב? ואותה שאלה נשאלת גם לגבי סידור ילדים מפגרים.

איך אתם מתארים לעצמכם את צורת

גביית הכסף? ההצעה הראשונה של משרד הסעד היתה שהסכום ינוכה מן הקיצבאות. האם הצעה זו עדיין קיימת? אם לא, מדוע?

שר-הסעד מ. חזני:

אמרת שהיא תהיה מופעלת על יסוד המחאה של האיש.

א. גמיר:

אבל את המחאה צריך לתת האיש.

בוודאי.

שר-הסעד מ. חזני:

אלה המכירים את האוכלוסייה שכאה  
ללשכות יודעים שיכול לקרות מה

א. גמיר:

שקרה בטבעון.

איך חושב משרד הסעד יתמודדו העובדים  
בלשכות הסוציאליות עם המציאות החדשה כאשר יעמדו בפניה?

ליושבת-ראש הוועדה: לעתים אנחנו  
שואלים שאלות ומקבלים הבטחה לתשובות. האם אפשר למצוא איזה שהוא פורום  
שיקפיד על כך שנקבל את התשובות לשאלות? יש לי שורה של שאלות  
ששאלתי בוועדה ולא קיבלתי עליהן תשובות.

היו"ר ח. גרוסמן:

מקובל שהנשאל רושם את השאלה וצריך  
להשיב עליה.

א. גמיר:

לפעמים שוכחים. צריך שיהיה מעקב.

ג. כהן:

לפני מספר חודשים שמענו גם בוועדת  
החינוך והתרבות שרבע מבנות ישראל  
אינן כשרות לגיוס לצה"ל מכחיבת דמתן השכלית והנפשית ומספר זה מטריד  
אותי. אני מעלה שאלה זאת כאן, "מספר זה נופל בין כל המשרדים: הוא  
לא שייך למשרד הבטחון, כי בנות אלה אינן מתגייסות; הוא כבר לא שייך  
למשרד החינוך והתרבות, כי בנות אלה אינן לומדות. באופן טבעי יהיו  
בנות אלה שייכות למשרד הסעד לעתיד לבוא. האם משרד הסעד מודע לענין  
זה?"

הייתי מבקשת מהיושבת-ראש להעלות  
את הנושא בוועדה מבלי שיצטרך לעבוד את השלבים של הצעה לסדר היום.

היו"ר ח. גרוסמן:

הצעתך ברורה, רק צריך לשקול את מי  
להזמין.

ג. כהן:

אנחנו יודעים שהקיצוצים במשרד הסעד  
הכרחיים. מאחר שקורבנות הקיצוצים  
הם אנשים רגישים עם תסכול אובייקטיבי, לא רק סובייקטיבי, האם נערך  
משרד הסעד לאיזו צורת הסברה, אם בכתב או אם בעל-פה, לכל אלה העשויים  
להיפלט מן השירותים?

י. בארי:

אולי תוכלו לומר מספר מלים על  
דעתכם בענין תיאום הסמכויות בין  
משרד הסעד והרשויות המקומיות בנושא הסעד?

היו"ר ח. גרוסמן:

היום אי אפשר לקבל תשובה על כל  
השאלות האלה.

שר-הסעד מ. חזני:

לנושא הקודם של קיצוץ בזכאויות  
בשירותים: מעולם לא אמרנו שהשירותים  
לא יסבלו ונאבקנו קשות. אבל אומר כמה מלים על מחצית הכוס המלאה, לא  
על מחצית הכוס הריקה: לפי הגירסה הראשונה של מסגרת התקציב קוצצו  
לחלוטין השירותים הבאים: הנדסה של שכר דירה ל"עמידר" - לכולם; הנדסה  
של שכר דירה בדידות שאינן של "עמידר" - לכולם; הנדסה של מענק לתלמידים -  
לכולם; כמו כן אגרת טלביזיה ותשלום נכבד באחרונים של כל מיני צרכים.  
בסופו של דבר, לאחר מאבק, הובטח שאלה שהם נתמכי סעד או שהכנסתם מסקור  
אחר היא בגובה תמיכת הסעד ימשיכו לא לשלם עבור שכר דירה, ואילו אלה  
שגרים בדידות שאינן של "עמידר" ו"עמיגוד" ישלמו עבור שכר דירה. הוחלט  
שאלה שהם נתמכי סעד או שהכנסתם היא בגובה תמיכת הסעד ימשיכו לקבל  
מענק לתלמידים בבתי הספר. ההשתתפות בכל מיני שירותים אינה יכולה  
לעלות על יותר מ-5% מגובה מכסת התמיכה.

דבר נוסף: הובטח שגם בעתיד לא  
תיפגע רמת הקיום הריאלית של הנתמכים תמיכה מלאה או תמיכה משלימה  
בעקבות פירות או ייקור שיצטרך לבוא עוד פעם כתוצאה מהנהגת מס ערך  
מוסף.

א. גמיר:

אבל השירותים נפגעים בצורה משמעותית.

שר-הסעד ס. חזני:

השירותים נפגעים.

עוד דבר: הממשלה החליטה על קיצוץ של 550 מליון לירות בתקציבי המשרדים - ואין זה הקיצוץ האחרון - אבל בשירותי החברה, סעד, חינוך ובריאות לא חל קיצוץ ונדאג לכך שלא יחול גם הלאה קיצוץ.

לגבי סדר עדיפויות: בוודאי שזה לא כך שמורידים סתם, אלא לפי סדר קדימויות. והדבר הראשון - לחם לאכול ובגד ללבוש, אם כי ברור ש"לא על הלחם לבד יחיה האדם" ויש עוד צרכים. בנושא של "גילעם" צריך לדעת שכל ילד עולה 8,000 לירות לחודש במעון נעול, 100 אלף לירות לשנה. אילו אותן 100 אלף לירות היו מושקעות במשפחה כאשר הילדים עדיין בגילאים מוקדמים או היו מוציאים את הילדים מן הבית, היינו חוסכים את המסך הזה ואת עוגמת הנפש הנגרמת על ידי הורדות הנוער.

כל ההצעות לסדר היום, לרבות בנושא "גילעם" תבואנה לכנסת ואני אציע להעביר אותן לוועדה זאת. ביקשתי לא להכיר בהצעה אחת כדחופה, ההצעה בענין טבעון, משום שהענין סוג-יודיצה, אבל גם ענין זה יבוא לוועדה.

היו"ר ח. גרוסמן:

כשענין "גילעם" יבוא הנה אציע שנדון בבעיית המוסדות בכללה. הבעיה של 24% מהבנות שאינן מגוייסות לצה"ל מטעמים חברתיים היא ענין לדיון, אבל עדיין אינני יודעת באיזו מסגרת.

ב. מצב הסעד בעיריית תל-אביב - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת ח. גרוסמן

העליתי את ההצעה בעקבות תקופה ממושכת של משבר בשירותי הסעד בעיריית תל-אביב. ייתכן שמאז הגשתי את ההצעה ועד היום חלו שיפורים, גם מונה בינתיים מנהל לאגף לעבודה סוציאלית. המשבר במחלקה היה גם פרסונלי, גם מינהלי וגם בשירות עצמו שקוצץ, ייתכן שגם בעקבות בעיות תקציביות. משבר כזה בעיר כמו תל-אביב, המטפלת ב-17 אלף משפחות נזקקות בשלבים שונים בוודאי שאינו דבר פשוט. אנחנו יודעים שכמו כל עיר גדולה בעולם כך גם תל-אביב סוכזת בתוכה הרבה בעיות סוציאליות, אבל שלא כמו בכל עיר גדולה אחרת בעולם אצלנו נוסף לכך גם אספקט בטחוני ואספקט לאומי כללי.

כדי לזרז את תהליך ההתגברות על המשבר חשבתי שיש מקום להעלות אותו כהצעה לסדר היום בכנסת ויש מקום לוועדת השירותים הציבוריים להיכנס לעובי הבעיה של הטיפול הסוציאלי בעיר כמו תל-אביב, אם בעקבות משבר אקוטי ואם בעקבות סטרקטורה סטטיית.

ס. גז:

בחיפה ובירושלים אותו המצב.

היו"ר ח. גרוסמן:

מי כמוך יודעת שדנו בוועדה זו על הבעיות בירושלים בכנסת הקודמת.

אשמח אם הדיון יהיה לא על בסיס של התנגחות אלא על בסיס קונסטרוקטיבי, כי הכנסת יכולה במידה מסויימת, תוך בירור הדברים, לשקם את השירות וגם להעלות אותו לרמה יותר גבוהה, דבר שדרוש מאד לאור הספיציפיות של תל-אביב ולאור הסטרקטורה של תל-אביב.

י. ס. אברמוביץ:

הבינותי שהיו לחברת-הכנסת חייקה גרוסמן שתי עילות להעלאת ההצעה לסדר היום: א) כאשר הופעתי כאן בפני הוועדה, דיברתי על המצב הקשה של שירותי הסעד בתל-אביב ועל הוויכוח שיש לנו עם משרד הסעד. דיברתי בעיקר על שני סעיפים - שכר דירה ועזרה אחרת ואסודתי שיש לנו תביעה על הרבה מליונים ממשרד הסעד. ב) היה משבר באגף לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב, שהעתונות הפריזה בו.

אני שמח להודיע היום לוועדה שבשני הדברים עברנו את המשבר. היתה לי פגישה עם שר הסעד ולאחד פגישה זו קיבלנו תוספת של 11 מליון לירות, כיוון שהשר עצמו הכיר בצדקת הדרישה. אין זה אומר שהסכום מספיק ונוכל לעשות כל מה שאנחנו רוצים לעשות,

י. ס. אברמוביץ:

אבל באה הטבה ואנחנו מקווים שהמצב יהיה יותר טוב.

הינד ח. גרוסמן:  
לאחר התוספת, האם יצומצם השירות בתחום חבורות דחוב או לא?

י. ס. אברמוביץ:  
לא יבוא קיצוץ. גם קודם היתה הגזמה יתרה על צמצומים. סובן שזה קשור גם בתקן. היו תוכניות על קיצוצים קטנים בעבודה קהילתית, אך זה היה שירות לא מפותח בתל-אביב. התחלנו בו בשונה אחת בלבד ולא פיתחנו אותו. אני מניח שנמצא את הדרכים לשפר את המצב.

אשר למשבר: אמרתי גם מעל במת הכנסת שהגזימו במשבר. נכון שהיה משבר בשטח אחד של האגף, אבל האגף תפקד ועשה כל מה שצריך היה לעשות במסגרת הלשכות והמדורים. היה משבר קשה בהנהגה בין המנהל לבין סגן המנהל, וזה קורה. אני מצטער על מה שקרה, אבל הקדוש ברוך הוא יודע שהזהרתי שכך יהיה, ויושבת כאן חברת-כנסת שיודעת על כך. לצערי לא שמעו לי, עשו פעולות נגד דעתי ואלה שעשו מודים היום שטעו. כיום העניין נגמר, גם המנהלת וגם הסגן הלכו. אני חייב לומר שעשיתי מה שיש בידי בן-אדם לעשות כדי שכל אחד ילך לא מתוך סרירות.

בחרנו מנהל חדש, שעבד קודם במוסד שלנו בגבעת-השלושה וניהל אותו במשך שלוש שנים. עד שנכנס לנהל אותו היה המוסד, שבו 500 מיטות, במצב כזה שמדי שבוע הייתי מקבל מכתבים מבנים להורים שהיו בו ובהם תלונות רמות. במשך שלוש השנים האחרונות לא קיבלתי אף תלונה. הוא הצטיין בניהול המוסד, ומכיוון שהצטיין בזה אני מקווה ומתפלל שלא יכשל גם באגף.

כאמור, הפריזה העתונות במשבר בכך שערבנה שני עניינים ועסקה גם בנילוש נגד אלה שמקבלים תמיכות למרות שאינם זכאים וגם במשבר באגף. אבל האגף תפקד ומילא את תפקידו.

ה. זיידל:  
בעתוננים נאמר שהאגף לא תיפקד.

י. ס. אברמוביץ:  
ברור שאם יש משבר בהנהגה מרגישים בו, אבל התיפקוד זה דבר אחר.

א. נמיר:  
מדוע זה דבר אחר?

י. ס. אברמוביץ:  
כי הנצרך קיבל את הטיפול. המשבר היה בהנהלה.

אם הורעה רוצה לדון באופן כללי על הסעד במדינה, בבקשה, אבל במה שנוגע לתל-אביב נדמה לי שהעניין בא על פתרונו.

ס. בירנבאום:  
ברור שהמשבר הממושך, שנמשך למעלה משנה, נתן אותותיו במה שמתרחש באגף. נכון שהלשכות המשיכו לפעול: הן היו פתוחות, המשיכו לפנות, וכל מה שקשור בהבטחת ההכנסה, נבגד ללבוש ובלחם לאכול, פעל פחות או יותר בכוח האינרציה, בכוח ההתמדה של העובדים. אבל בכל מה שקשור בפיתוח, בתנופה, במחשבות חדשות ובדרכים חדשות - ותל-אביב היא תמיד החלוצה בבניית פרויקטים וניסויים חדשים - בכל אלה לא התקדמנו ולא יזמנו פעולות חדשות. וכאשר לא מתקדמים בתוכנית שבהם התחלנו, זו נסיגה לאחור. התחלנו בתוכנית, שהיתה יכולה להיות מאד יפה, לגבי טיפול כוללני, במיוחד במשפחות צעירות, ובנושא זה נעצרנו ואיננו יכולים לפתח אותו. בפגישה עם משרד הסעד החלטנו על קיום ועדה משותפת בין האגף לבין משרד הסעד, שתעבוד על כל המסגרות הפנימיות בתקציב, אבל דבר זה לא נעשה. יש אמנם זכרון דברים מהפגישה עם השר, אבל לא היה מי שימנה את האנשים המתאימים. בעבודה קהילתית, בעבודה עם נוער יש היום עיירות פיתוח בהן נעשית העבודה ברמה הרבה יותר גבוהה מאשר בתל-אביב.

י. בארי:  
על חשבון מה יש לזקוף זאת?

מ. בירנבאום:

על חשבון זה שיש אנשים בנויים לתוכניות חדשות ולביצוע, ואילו בתל-אביב לא הייתה בשנה וחצי האחרונות אפשרות להחליט החלטות ולבצע דברים, אלא נשארה העבודה השגרתית השוטפת היומיומית. בפני המנהל החדש עומד כעת תפקיד רציני מאד: להבריא את האגף ולנסות לתת לו תנופה חדשה.

א. יחזקאל:

לבעיית המימון של השויות המקומיות: גם כיום, כשקיבלנו עוד 11 מליון לירות, צריכה עיריית חל-אביב, כדי לקיים את השירותים שלה, להוסיף נטו מחקציבה כ-45 מליון לירות. כי אם אנחנו מדברים על תקציב העירייה לסעד בסכום של 107 מליון לירות, הרי משרד הסעד קבע מסגרת של 86 מליון לירות שממנה הוא מוכן לממן 75% שהם כ-60 מליון לירות. יוצא איפוא שעיריית חל-אביב חממן השנה למעלה מ-45 מליון לירות מן ההוצאה נטו שחיה. דבר זה מסבך את כל השויות המקומיות ובראש ובראשונה את חל-אביב שהיא עיר גדולה.

חמיד החיחס משרד הסעד לחל-אביב

כאל עיר גדולה שיכולה להרשות לעצמה כל מיני שירותים שמשרד הסעד לא הכיר בהם. לדוגמה: אנחנו מקיימים שירותים של שיקום נוער ומעבירים נערים עם מדריך לתפקידים שונים, כמו לסדנאות צה"ל, שאליהם מעבירים נערי שוליים מן השכונות. זוהי הוצאה שמשרד הסעד אינו משתתף בה, ויש עוד נושאים שהמשרד אינו מוכן להכיר בהם, מתוך מחשבה שעיריית חל-אביב יכולה להרשות לעצמה כל מיני פעולות בלי השתתפות המשרד. אינני צריך לספר לכם מה מצבה של עיריית חל-אביב, כאשר כל חודש לא יודעים אם תהיה משכורת בחודש הבא. ומדובר לא רק בסעד, הגרעונות של השויות המקומיות נובעים במידה רבה מהעובדה שהן משתתפות יותר ויותר בשירותים הממלכתיים.

היו"ר ח. גרוסמן:

הייתי רוצה שנקבל יותר פרטים

על החקנים, על השירותים; מה התחילו, מה לא התחילו ומה מהות השירותים. חבר-הכנסת אברמוביץ אמר שהתחילו בפיתוח השירות הקהילתי, אבל לא המשיכו בו. מדוע? מה עשו בתחום הטיפול בנוער - האם נסוגו או פיתחו את השירות? אלו שירותים פיתחו במקומות אחרים ולא פיתחו בחל-אביב? ולהיפך - אילו שירותים פיתחו בחל-אביב ולא פיתחו במקומות אחרים? אילו שירותים התחילו לפתח והפסיקו מסיבות שונות? האם חוכלו לפתח את כל השירותים הנוספים לאחר שקיבלתם את החוספת של 11 מליון לירות ולאחר שהמנהל החדש יכנס לתפקידו, או לא? נאמר כאן שהדברים לא פעלו כי לא הייתה הנהגה. האם כל הפעולה תלויה באדם אחד? יש לי הרגשה שלא שמענו פרטים.

ב.צ. קשח:

שאלה לשר הסעד: האם שירותי הסעד בעיריית חל-אביב נמצאים בפיקוד לעומת שירותי הסעד ביחיד המקומות? אם אמנם הם בפיקוד, צריך לדון באופן מיוחד על שירותי הסעד בחל-אביב, אבל אם מצבם כמצב כל שירותי הסעד בארץ, יש לדון במצב שירותי הסעד באופן כללי.

י.מ. אברמוביץ:

הייתי מבין לו הוועדה הייתה מזמינה מישהו ומבקשת שיוצא על האגף לעבודה סוציאלית - על האור הגדול וגם על הפגמים. אבל זאת לא עשו. דיברו רק על הפגמים ולא על האור הגדול. רצוי שיחזרו למנהל החדש להיכנס לתפקידו, לפחות במשך חודש ימים - אם כי גם אני מוכן לעשות זאת - ישמעו אותו ואז אפשר יהיה להתווכח. אבל כאשר עדיין לא שמעו על האגף, אין מקום להתווכח. אם הוועדה באמת מעוניינת לבדוק את מה שנעשה בחל-אביב, עליה לקבל קודם מושג, אם בעל-פה או אם בכחב, על מה שעושים באותם 107 מליון לירות.

ב.צ. קשח:

מה הפריע לך לספק חומר זה?

י.מ. אברמוביץ:

האם ביקשו זאת ממני?

היו"ר ח. גרוסמן:

חבר-הכנסת אברמוביץ, אתה חבר-כנסת כמוני ויודע שכשבא מישהו יכול להגיש חומר על מה שיש ועל מה שיש. הנושא שהעליח היה - המשבר באגף לעבודה סוציאלית בחל-אביב.

י.מ. אברמוביץ:

הנושא הוא: מצב הסעד בעיריית חל-אביב.

היו"ר ח. גרוסמן:

הנושא הוא: מצב הסעד בעיריית חל-אביב.

ש-הסעד מ. חזני:

במסגרת הסיכום בחחום החקציבי עם עיריית חל-אביב היה גם סיכום לגבי מסגרת מספר העובדים וסוכם בהבנה הדדית על קרוב ל-293<sup>1</sup>/<sub>2</sub> תקנים מאושרים. במסגרת המוכרת והמוסכמת סוכם גם שיהיה פעולה של העברה מעובדים מינהליים - ששם יש אולי גודש - לתפקידים אחרים. אני מניח שהדבר מתבצע.

ביחס לנושא החקציבי: המסגרת

החקציבית המוסכמת עם משרד הסעד בנוגע לחל-אביב היא 86 מליון לירות, שבה אנחנו משתתפים ב-75%. במוצע הארצי משתתפת הממשלה ב-82%. 82% אלה הם חצי מליארד לירות. זאת אומרת, המשאבים שמשרד הסעד מזרים לשירותים המקומיים דרך הרשויות המקומיות - מלבד פעולות בהיקף ארצי - מסתכמים בחצי מליארד לירות. בא מרכז השלטון המקומי לשר האוצר וטוען, ואני מזדהה עם תביעה זו: הממשלה נוחנת לנו 75% ו-25%, שלכל הדעות אין לנו, אנחנו צריכים להוסיף. במקום שנבוא אליך או לשר הפנים - ובסופו של דבר אתם נוחנים לנו את הכספים - תן לנו דרך משרד הסעד את 100% המוסכמים. אם מדברים על השתתפות הממשלה במוצע ארצי ב-82%; הרי ש-18% שתצטרך במקרה זה הממשלה להוסיף מסתכמים ב-130 מליון לירות בערך ואח הסכום הזה מבקש מרכז השלטון המקומי שתוסיף הממשלה למשרד הסעד לצרכי השירותים המקומיים. הערכת מרכז השלטון המקומי היא שהפעו בין החקציבים המאושרים, שהם 630 מליון לירות, לבין ההוצאה לפועל הוא ב-30 מליון לירות, מלבד השחרור ממסים. מסתבר שעוד 130 מליון לירות, כדי להשלים את ה-100% ועוד 30 מליון לירות לסתימת הפער היו מביאים לכך שהבעיות היו נראות בצורה אחרת לגמרי.

א. נמיר:

אני מבקשת שנקיים דיון יסודי על מצב שירותי הסעד בחל-אביב.

הי"ר ח. גרוסמן:-

אני מבקשת מחבר-הכנסת אברמוביץ ומעובדי האגף להגיש לנו חומר, אם בכתב או אם על ידי הוצאה על פעולת האגף לעבודה סוציאלית בעיריית חל-אביב.

הישיבה ננעלה בשעה 13.20